

minerva_{nett}

MINERVA DEBATT

19. mai, 2015

Odd Gunnar Skagestad

Odd Gunnar Skagestad (f. 1944) arbeider til daglig i UD. Han er en aktiv skribent og samfunnsdebattant, og har tidligere hatt artikler i bl.a. Samtiden, Nytt Norsk Tidsskrift og Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.

En varslet utvikling

Paul Narum og Sverre Diesen har tatt initiativet til en ytterst viktig debatt, som nødvendigvis må adressere de to grunnleggende spørsmålene «Hva skal vi med forsvaret?» og «Hva slags forsvar skal vi i så fall ha?»

I en [kronikk i Aftenposten 8. mai 2015](#), *Norsk forsvarsevne – en varslet avvikling*, tar Paul Narum og Sverre Diesen opp et viktig og stadig mer aktuelt tema. Deres innsiktsfulle analyse av forfallet i den norske forsvar er like overbevisende som den er skremmende. Det er en analyse som forfatterne hevder at politikerne er fullstendig klar over, noe som nødvendigvis fører til følgende konklusjon: Regjeringen har

bestemt seg for å videreføre en forsvarspolitik som innebærer en avvikling av en nasjonalt basert forsvarsevne innenfor en tidshorisont på 10-15 år.

Da saken er basert på et **Civita-notat**, antas saken også å være av interesse for Minerva. Og i angjeldende Civita-notat understreker de to forfatterne at dette «ikke er en meningsytring»: Det er en «fysisk observérbar og matematisk påviselig realitet».

Diesen var selv en av varslerne

Narums og Diesens budskap er ikke nytt. Som det også sies i deres overskrift, er dette en utvikling som har vært *varslet*. Den har faktisk vært varslet ganske lenge, og varslerne har vært flere. Ikke minst har artikkelens medforfatter Sverre Diesen selv vært blant de fremste, tidligste og mest artikulerte varslerne. Dette var også tilfellet i de årene Diesen innehadde embetet som Norges forsvarssjef (fra 1. april 2005 til 1. oktober 2009), og således satt som øverste ansvarlige for den praktiske gjennomføring av den politikken som han nå så tydelig plukker fra hverandre.

Mest tydelig var general Diesen da han i november 2007 presenterte rapporten *Forsvarsstudien 07*, hvor han blant annet fremholdt følgende: «Fortsetter tapet av kjøpekraft vil Forsvaret om ca. 25 år være så svekket at bare begrensede enheter som Kystvakt og grensevakt mot Russland vil være i full funksjon. Et selvstendig, nasjonalt forsvar vil være historie.» Og han tilføyde: «Men lenge før dette vil effektene være store.»

Allerede i sin «tiltredelseserklæring» som forsvarssjef i 2005 pekte generalen på dette problemet i mer forsiktige ordelag: «(Imidlertid) fører utviklingen også med seg en kostnadsvekst som følge av såkalt teknologisk fordyrelse. Den forsknings- og utviklingsinnsats som går med til å gi materiellet høyere ytelse gjør at det øker i pris med ca. 3-5 % pr. år utover vanlig inflasjon. Det er mer enn vi kan regne med at selv en viss vekst i forsvarsbudsjettene ville kompensere. Men dette betyr nødvendigvis at det vil bli stadig vanskeligere å fornye materiellmessig den operative strukturen vi nå har igjen. Samtidig er forholdet at mange av våre operative kapasiteter er på et kritisk minimum rent antallsmessig, dersom de overhode skal la seg opprettholde.»

Bagatelliserte problemet

Men samme Diesen var også mannen som den gang mer enn noen annen bidro til å

bagatellisere det problemet som han selv hadde pekt på, ved sin famøse uttalelse om betydningen av forsvarsbudsjettets størrelse. Ordene falt i et **intervju med Aftenposten** 1. april 2005, hvor det fremgikk at «Han vil heller ikke si seg enig med den avgående generalinspektøren for Hæren, Lars J. Sølvberg, som mener Forsvaret er underfinansiert. Det ordet fins ikke i vokabularet hos den akademisk anlagte og teoretisk vel skolerte Diesen. - *Ethvert forsvarsbudsjett er stort nok* (min uthevelse). Det representerer det folket er villig til å bruke på denne virksomheten. Men ambisjonsnivået kan være for høyt.» Hva enn Diesen mente med dette – og han vil selvsagt kunne påberope seg at utsagnet måtte forstås i den helhetlige konteksten hvor det ble fremført – så er det like sikkert at utsagnet har gitt politikerne (og det folket som har valgt dem) en effektiv unnskyldning for gjennom en årrekke å kunne lukke øynene for de utfordringer og advarsler som Diesen ellers fremførte.

Vi bør heller ikke glemme at da Diesen tiltrådte som forsvarssjef i april 2005, kom han til et bord som han langt på vei selv hadde dekket. Gjennom sin rolle som bidragsyter til styringsdokumentet *Styrke og relevans* som ble fremlagt i januar 2005, var Diesen en av de sentrale premissleverandørene for nedbyggingen av det klassiske invasjonforsvaret, tilrettelagt for å beskytte Norge mot vår store nabo i øst – et behov og et truselsbilde som angivelig fordunstet i og med Den Kalde Krigens offisielle avslutning. I denne transformasjonsprosessen var Diesens kamprop et mindre, mer fleksibelt forsvar rettet inn mot de moderne sikkerhetsutfordringene.

En viktig debatt

Styrke og relevans er – så vidt vites – fremdeles Norges rådende sikkerhets- og forsvarspolitiske doktrine. Om den vil bli avløst av den nylig (28. f.m.) fremlagte ekspertgrupperapporten *Et felles løft*, er i skrivende stund uvisst. Narums og Diesens kronikk (og det Civita-notatet som den bygger på) er øyensynlig skrevet før denne rapporten ble fremlagt. Vi vet derfor heller ikke – enn så lenge – hva de to forfatterne mener om de analyser og tilrådninger som der ble fremført.

Uansett er det på det rene at Paul Narum og Sverre Diesen nå har tatt initiativet til en ytterst viktig debatt, som nødvendigvis må adressere de to grunnleggende spørsmålene «Hva skal vi med forsvaret?» og «Hva slags forsvar skal vi i så fall ha?»